

Jan Werich (1905 – 1980)

Byl český filmový a divadelní herec, spisovatel. Vytvořil s Jiřím Voskovcem dramata v Osvobozeném divadle. V roce 1939 emigroval s Voskovcem do Ameriky, kde pracovali v rozhlasové¹ stanici Hlas Ameriky. Psal také povídky a pohádky. Nejznámější knížka pro děti se jmenuje **Fimfárum** (Werichův *neologismus*²).

Líná pohádka

Bylo jednou jedno království.

Bylo jen jednou, protože takové království nejde opakovat dvakrát. Král měl několik synů, ale nevěděl přesně kolik. Byl líný se zeptat královny, když ještě žila, a teď byl líný je počítat, a cizích lidí se ptát nechtěl.

Někdy dokonce začal přemýšlet. Ale pak zapomněl, proč začal přemýšlet, a protože si nemohl vzpomenout, začal myslet na něco jiného. Když bylo králi padesát let, začal přemýšlet o tom, který syn by měl být po něm králem. Ale bylo to pro něj moc těžké, a tak z té *námahy*³ vždy usnul. Jednou si ale řekl, že si musí se svými syny promluvit. Napadlo ho, že králem po jeho smrti bude ten syn, který je nejlínější.

Zavolal k sobě své syny. Král ale věděl, že na to setkání může zapomenout, byl opravdu velmi líný, a proto *sluhům*⁴ řekl, aby synové přišli teď hned. A všichni!

Přišli tři velmi tlustí mladíci. Král jim řekl, aby se posadili. Král ještě chvíli čekal, ale protože nikdo jiný už nepřišel, zeptal se: „Jste tu všichni, mí synové?“

„Ano,“ odpověděli pomalu mladíci.

Král tak pochopil, že má tři syny.

„Mám vás všechny rád,“ řekl král a v očích měl slzy. Nezačal ale plakat, protože to je namáhavé. Řekl svým synům, že království musí mít své tradice. Království bez tradic je horší než republika s tradicemi. Proto se stane budoucím králem ten, který je podle tradice nejlínější.

„Začni ty, můj nejstarší synu,“ zakončil král svou dlouhou řeč.

Mladíci se podívali jeden na druhého, ale všichni mlčeli.

„Vy nevíte, kdo je z vás nejstarší?“ zeptal se král.

„To si nemůžeme pamatovat, to je velká námaha,“ řekl nejtlustější mladík.

Ta věta se králi líbila, to byla podle tradice dobrá odpověď.

„Dobře,“ řekl král, „tak začni mluvit třeba ty... jak se jmenuješ... no, to je jedno... povídej!“

„Tatínku,“ začal vyprávět mladík, „já jsem velmi líný. Já jsem tak líný, že mám v noci otevřené oči – spím s otevřenýma očima. Zavírat na noc oči a ráno je zase otevírat, to je obrovská námaha.“

Král seděl, mlčel a koukal z okna na zahradu. Když mlčel hodinu, začal o sobě mluvit druhý syn.

„Před týdnem jsem seděl u *krbu*⁵...“ vyprávěl velmi pomalu, „seděl jsem... moc blízko... a... začaly mi hořet boty a pak i kalhoty. Nechtělo se mi nic dělat,... říkal jsem si, že počkám, co se stane... a pak kalhoty samy přestaly hořet.“

¹ rozhlasový, á, é = rádiový, á, é

² *neologismus* (m., sešit) = nové slovo, které není ve slovníku

³ *námaha* (f.) = snaha, úsilí, těžká práce

⁴ *sluha* (m., kolega) = pomocník; člověk, který koná službu u krále a královny

Král dál seděl, mlčel a koukal z okna.

Když se nic nestalo hodinu, začal mluvit třetí syn. Mluvil tak líně, že mu skoro nebylo rozumět.

„Já bych...hm....to...jsem jako pod šibenicí⁶...jo... a...oni mě chtějí...to...pověsit za...jak se to jmenuje...mám na tom hlavu...jo..víš, co myslím, vid’?...a někdo... mi dá do ruky ten... no, nůž...abych se jako... osvobodil, jo...z toho provazu...ale já bych neudělal nic...jo, krk se to jmenuje...kde jsem přestal mluvit?“

„Že bys neudělal nic,“ řekl nejtlustější mladík.

„Jo, já bych neudělal nic, já bych se nechal oběsit⁷! Tatínku, přece...to...zvednout ruku až k tomu...ke krku...to je obrovská námaha...“

Král seděl, neříkal nic a dál se díval z okna.

Když se synům zdálo, že otec mlčí moc dlouho, začali se ptát, který z nich se stane králem.

„Tak řekni nám, tatínku, který z nás je nejlínější? Který se stane po tobě králem?“

Král se přestal dívat z okna a řekl: „Je mi líto, ale nebavilo mě vás poslouchat a teď mě nezajímá, o čem jste mluvili.“ A zůstal králem ještě dlouho, protože byl líný umřít.

Rozhodněte, zda je věta pravdivá (ANO) nebo nepravdivá (NE). Jestliže informace v textu vůbec není, označte ji X.

1. Král neznal přesný počet svých dětí.	ANO – NE – X
2. Královna zemřela mladá.	ANO – NE – X
3. Král chtěl mluvit se syny, aby rozhodl, kdo z nich bude po něm králem.	ANO – NE – X
4. Synové si po chvilce přemýšlení vzpomněli, který z nich je nejstarší.	ANO – NE – X
5. První syn byl tak líný, že spal vestoje.	
6. Druhému synovi začaly hořet boty a kalhoty, když seděl u krbu, protože soustředěně četl knihu.	ANO – NE – X
7. Král celou dobu vyprávění koukal z okna do zahrady.	ANO – NE – X
8. Král syny neposlouchal a zůstal králem dlouho, protože byl líný umřít.	ANO – NE – X

V textu jsou neosobní věty s dativem (3. pádem) a akuzativem (4. pádem). Například: *Když bylo králi padesát let, ...* → neosobní věta s dativem (3. pádem). Najděte v textu další neosobní věty a napište je.

věty s dativem (3. pádem) = _____

věty s akuzativem (4. pádem) = _____

Napište neosobní věty v novém kontextu v minulosti.

⁵ *krb* (m.) = místo, kde je oheň v domě

⁶ *šibenice* (f.) = dřevěná konstrukce s provazem, která je určená k exekuci

⁷ *oběsit se* (perfektivum; oběsil se, oběsí se) = vykonat exekuci tak, že se člověk pověsí za krk na provaz